

POSITION PAPER BIJ RONDETAFLGESPREK HERVORMINGSAGENDA JEUGD 19 JUNI 2023

Inleiding

Uw hoofdvraag bij dit rondetafelgesprek luidt: ‘Wat is er nodig om de broodnodige verbeteringen in het stelsel van jeugdhulp te realiseren en in hoeverre kan de Hervormingsagenda Jeugd daarbij helpen?’.

De Algemene Ledenvergadering van Jeugdzorg Nederland heeft op 8 juni ingestemd met de Hervormingsagenda Jeugd. De meeste leden steunen de inhoudelijke koers die met de Hervormingsagenda wordt ingezet. De jeugdzorgorganisaties maken zich ook zorgen. Die zorgen sluiten voor een groot deel naadloos aan op enkele cruciale woordkeuzen in uw hoofdvraag. De ‘broodnodige verbeteringen’ zijn liever vandaag dan morgen nodig en leveren pas iets op als ze ook echt ‘gerealiseerd’ zijn. De Hervormingsagenda schetst een richting die wordt omarmd, maar papier is geduldig en alleen het ondertekenen van de Hervormingsagenda lost geen enkel probleem op. Het echte werk begint hierna.

Over enige tijd zal blijken of de Hervormingsagenda Jeugd daadwerkelijk ‘helpt’. Als de afspraken uit de agenda voortvarend door alle partijen worden nagekomen en in de uitwerking niet verwateren, dan heeft de Hervormingsagenda een belangrijke functie. Maar ‘the proof of the pudding is in the eating’. Jeugdzorgaanbieders zullen daarin hun verantwoordelijkheid nemen, bijvoorbeeld als het gaat om de afspraken over kwaliteit, opdrachtnemerschap en dataverzameling (om scherper te kunnen monitoren). Zij zijn op cruciale onderdelen echter afhankelijk van rijk, gemeenten en regio’s, van wetgeving en AMvB’s, van uniforme en regionale inkoop, van reële tarieven en passende inkoopvormen. De Hervormingsagenda Jeugd heeft lang op zich laten wachten, de uitvoering vraagt nu om meer tempo en slagkracht. De Tweede Kamer kan hier een belangrijke controlerende, agenderende en aanjagende rol in spelen.

Een ander belangrijk zorgpunt bij de leden van Jeugdzorg Nederland is het financiële kader bij de Hervormingsagenda Jeugd. Dat is een potentiële bedreiging voor de inhoudelijke ambities in de agenda. Samen met de andere jeugdbranches hebben we steeds onze zorgen uitgesproken over de zeer forse bezuinigingen die (nog steeds¹) worden ingeboekt. Rijk en gemeenten zijn verantwoordelijk voor de paragraaf in de Hervormingsagenda over het financiële kader, wij ondertekenen (net als de andere jeugdbranches, de beroepsverenigingen en de cliëntorganisaties) die paragraaf niet. Ten opzichte van nu (2023) is er in 2026 ongeveer 1,1 miljard euro minder² beschikbaar voor jeugdzorg. Gemeenten zullen hier nu al op voorsorteren in hun meerjarenbegroting.

Uw hoofdvraag voor het rondetafelgesprek is uitgewerkt in zes deelvragen. Op deze vragen wordt hieronder nader ingegaan.

Afbakening van de reikwijdte

Uw eerste twee deelvragen (‘Wat wordt volgens u verstaan onder jeugdhulp?’ en ‘Wat zou er wel en niet moeten worden verstaan onder jeugdhulp?’) betreffen de discussie over de reikwijdte van de jeugdhulpplicht in de Jeugdwet en de mogelijke (wettelijke) afbakening daarvan. Jongeren en

---

¹ <https://www.jeugdzorgnederland.nl/actueel/financieel-akkoord-tussen-rijk-en-vng-maar-inhoudelijke-zorgen-blijven/>

² <https://www.linkedin.com/pulse/minder-bezuinigen-op-jeugdzorg-stijn-verbruggen/>

gezinnen met problemen verdienen de best passende zorg. Daarbij hoort maatwerk en dat verhoudt zich slecht tot een strikte afbakening waarbij bepaalde vormen van jeugdhulp bij voorbaat worden uitgesloten. Het is zeer de vraag of een dergelijke afbakening het juiste antwoord is op het toegenomen jeugdzorggebruik.

De voornaamste oorzaken van de stijging (of uitblijvende daling) van het aantal kinderen, jeugdigen en gezinnen dat een beroep doet op de Jeugdwet zijn van maatschappelijke en context-bepaalde aard. Armoede, schulden, huisvestingsproblematiek, de druk van de prestatie maatschappij, problematiek van ouders, knelpunten in het onderwijs: dit alles is van invloed op kinderen en gezinnen daarmee op de vraag naar jeugdhulp. Hier liggen dan ook de meeste kansen en mogelijkheden om iets aan de grote vraag naar jeugdhulp te doen.

Belangrijker dan het afbakenen van wat níet meer onder de Jeugdwet zou moeten vallen, vinden wij dat er duidelijkheid moet zijn over wat kinderen en gezinnen minimaal mogen verwachten van jeugdhulp in onze samenleving. Voor de meest kwetsbare kinderen en gezinnen, met vaak complexe of gestapelde problemen, moet altijd tijdig passende jeugdhulp beschikbaar zijn. De praktijk is anders: juist de meest kwetsbare kinderen en gezinnen hebben te maken met wachtlijsten en een gebrek aan passende zorg. De aanbieders van dit type zorg staan (financieel) het meest onder druk, doordat zij met zoveel gemeenten apart zaken moeten doen. Het afbakenen van de definitie van jeugdhulp leidt niet automatisch tot verbeteringen voor deze kinderen en gezinnen, terwijl onze prioriteit juist daar ligt.

Sturen op kwaliteit zal naar onze mening een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan een houdbaarder jeugdstelsel. Door te werken met een stevig kwaliteitskader en alleen jeugdhulp in te kopen bij organisaties die aan dit kwaliteitskader voldoen, ontstaat een andere, veel wenselijkere, vorm van afbakening. Het verbeteren van de kwaliteit is een belangrijke rode draad in de Hervormingsagenda.

Knelpunten en een beter werkend stelsel

Uw derde en vierde deelvraag ('Welke knelpunten zijn er in het huidige stelsel van jeugdhulp?' en 'Hoe zou idealiter het stelsel van jeugdhulp eruit moeten zien: welke verantwoordelijkheid hoort bij de Rijksoverheid en welke bij gemeenten?') hangen ook met elkaar samen. De Hervormingsagenda Jeugd begint met een opsomming van knelpunten in het stelsel die wij volledig onderschrijven. We zullen deze hier niet allemaal herhalen, maar het gaat onder andere om:

- versnippering in de inkoop, die de continuïteit bedreigt en voor hoge administratieve lasten zorgt;
- gebrek aan landelijke regie op regio-overstijgende vraagstukken;
- marktwerking met te lage tarieven en te vaak 'P x Q' i.p.v. beschikbaarheidsfinanciering;
- arbeidsmarkt, werkdruk en personeelsverloop;
- de zorg voor de meest kwetsbare kinderen en gezinnen staat het meest onder druk: wachtlijsten, continuïteitsrisico's, doorplaatsingen, problemen die toenemen.

Het proces om te komen tot de Hervormingsagenda Jeugd vloeit voort uit de adviezen van de Commissie Sint en de Commissie van Wijzen in de arbitragezaak tussen rijk en gemeenten. In deze context is het steeds gegaan over verbeteringen 'binnen het bestaande stelsel' en niet over een heel nieuw stelsel. De komende jaren zal moeten blijken of deze verbeteringen leiden tot een goed werkend stelsel. Zo niet, dan ontstaat waarschijnlijk een nieuwe stelseldiscussie.

Omdat de problemen groot en urgent zijn en verbeteringen dus zo snel mogelijk gerealiseerd dienen te worden, ligt de focus van de Hervormingsagenda Jeugd op verbeteringen binnen het huidige stelsel. Specialistische jeugdzorg hoort niet door gemeenten afzonderlijk ingekocht te worden. Regionalisering en doorontwikkeling van de landelijke inkoop zijn voor ons belangrijke elementen in de Hervormingsagenda Jeugd. In april 2022 presenteerden de gezamenlijke jeugdbranches, beroepsverenigingen en cliëntorganisaties de agenda 'Onze jeugd verdient beter'³. Daarin leest u meer over onze inhoudelijke voorstellen voor de verbeteringen in het stelsel.

De Hervormingsagenda is de eerste stap, maar de komende stappen zijn belangrijker

Uw laatste twee deelvragen ('Wat zijn volgens u de belangrijkste zaken in de Hervormingsagenda Jeugd?' en 'In hoeverre kan de Hervormingsagenda de knelpunten in het stelsel oplossen?') beantwoorden we graag in samenhang en kwamen deels ook al in de inleiding van dit position paper aan de orde. Hoewel het verleidelijk is om een aantal concrete voorstellen uit de Hervormingsagenda Jeugd tot de (voor ons) belangrijkste te bestempelen, doet dat onrecht aan de echte meerwaarde van de Hervormingsagenda Jeugd. Die meerwaarde zit juist in de breedte van de voorstellen en de samenhang daartussen: alleen landelijke tarieven regelen, zonder de kwaliteitsagenda vorm te geven, zou een gemiste kans zijn. En een kwaliteitsagenda afspreken, zonder zicht op passende financiering is onrealistisch. Specialistische zorg regionaal inkopen, maar iedere regio wel eigen spelregels laten hanteren, levert veel minder op qua beperking van administratieve lasten dan regionalisering en uniformering tegelijk vorm te geven. En zo hangen heel veel onderdelen van de Hervormingsagenda samen.

De andere belangrijke meerwaarde van de Hervormingsagenda Jeugd is dat de betrokken partijen nu een gezamenlijke richting hebben bepaald. Rijk en gemeenten stonden tot kort geleden nog regelmatig recht tegenover elkaar, niet alleen over de financiën, maar bijvoorbeeld ook over het wettelijk verplichten van regionale samenwerking. En ook andere partijen kozen tegenovergestelde oplossingsrichtingen, terwijl er nu brede overeenstemming is over de gewenste richting. De Hervormingsagenda Jeugd biedt daarmee een goede basis om samen voortvarend aan de slag te gaan met het realiseren van concrete verbeteringen. Hoe sneller we daarmee kunnen beginnen, hoe liever.

Een belangrijke kanttekening is nog dat de uitwerking van de plannen in Hervormingsagenda tijd zal kosten, terwijl de urgentie van de problemen in de dagelijkse praktijk groot is. Met de Hervormingsagenda werken we toe naar structurele verbeteringen op termijn, maar er blijft ook aandacht nodig voor de acute problemen en de gevolgen daarvan voor jongeren, gezinnen en professionals. De Hervormingsagenda Jeugd mag geen excuus worden om niets aan de problematiek van vandaag en morgen te doen.

*'Voor ons is het allerbelangrijkst dat de verbeteringen snel merkbaar worden in de dagelijkse praktijk'*⁴

---

³ <https://www.jeugdzorgnederland.nl/actueel/clienten-professionals-en-aanbieders-werken-verder-aan-betere-jeugdhulp/>

⁴ <https://www.jeugdzorgnederland.nl/actueel/branches-positief-over-hervormingsagenda-jeugd-maar-ook-zorgen/>

Meer informatie over de standpunten van Jeugdzorg Nederland en de BGZJ:

Nieuwsbericht 'Branches positief over Hervormingsagenda Jeugd, maar ook zorgen'

<https://www.jeugdzorgnederland.nl/actueel/branches-positief-over-hervormingsagenda-jeugd-maar-ook-zorgen/>

Nieuwsbericht 'Financieel akkoord tussen Rijk en VNG, maar inhoudelijke zorgen blijven'

<https://www.jeugdzorgnederland.nl/actueel/financieel-akkoord-tussen-rijk-en-vng-maar-inhoudelijke-zorgen-blijven/>

Brief 'driehoek' aan Tweede Kamer d.d.19 april 2023

<https://www.jeugdzorgnederland.nl/wp-content/uploads/2023/04/Aanvullende-brief-Driehoek-tbv-CD-Jeugdbeleid-20-april-2023.pdf>

Brief 'driehoek' aan Tweede Kamer d.d. 6 april 2023

<https://www.jeugdzorgnederland.nl/wp-content/uploads/2023/04/Brief-Driehoek-tbv-CD-Jeugdbeleid-20-april-2023.pdf>

SER-briefadvies 'Tastbaar beleid voor de jeugdzorg'

<https://www.jeugdzorgnederland.nl/actueel/ser-over-jeugdzorg-de-nood-is-hoger-dan-ooit/>

Agenda 'Onze jeugd verdient beter'

<https://www.jeugdzorgnederland.nl/actueel/clienten-professionals-en-aanbieders-werken-verder-aan-betere-jeugdhulp/>